

Innspill og tilbakemelding på forslag til standardformulerte kontraktsvilkår, krav og kriterier ved anskaffelser av høyrisikoprodukter

Innledning

Vi anerkjenner viktigheten av tydelige og ambisiøse krav i offentlige anskaffelser for å fremme ansvarlig næringsliv. Samtidig ønsker vi å rette oppmerksomheten mot noen vesentlige forbedringspunkter i det foreliggende forslaget, særlig knyttet til krav om **sporbarhet** og **levelønn**. Disse er begge sentrale temaer, men må utformes med forståelse for hvordan verdikjeder faktisk fungerer – spesielt i komplekse høyrisikoindustrier som kaffe.

Utover våre kommentarer til sporbarhet og levelønn (følger nedenfor), ønsker vi å rette mer fokus på **miljøkrav** og **sosiale kriterier**:

Miljøkrav: bør styrkes og konkretiseres

Vi etterlyser mer fokus på miljø-aspektet, med tydelig dokumentasjon på hvordan virksomheter arbeider for å redusere klimagassutslipp, i hele verdikjeden.

I Norge er det et krav at klima og miljø skal vektes med minimum 30% i offentlige anskaffelser. Vi mener derfor at det bør stilles sterkere krav til næringslivets forpliktelser på dette området, og at slike hensyn i større grad må integreres i anskaffelsens formål – nemlig å bidra til en grønn og bærekraftig omstilling.

Krav og kriterier bør reflektere virksomheters reelle klimaansvar – også i leverandørkjeden. Det er også viktig at man belønner faktiske resultater. Det er lett å sette ambisiøse mål, men det er viktig at det vises i faktiske utslipp.

Forslag

- Har virksomheten forpliktet seg til Parisavtalen, med målsetninger innen Scope 1, 2 og 3?
- Er utslippsmålene eksternt validert, for eksempel gjennom Science Based Targets Initiative (SBTi)?
- Foreligger det konkrete data som viser fremdrift i reduksjon av klimagassutslipp (Scope 1–3)?
- Investerer virksomheten i egen forsyningskjede for å støtte regenerative jordbruksprosjekter?
- Har virksomheten initiativer for å bevare og styrke biologisk mangfold?

Likestilling, lønnsgap og sosialt ansvar: bør inkluderes tydeligere

Vi anbefaler at sosiale kriterier konkretiseres i vurderingsgrunnlaget.

Forslag:

- Har virksomheten strategi for å redusere lønnsgap mellom kjønn?
- Andel kvinnelige ledere?
- Langsiktig samfunnsengasjement, for eksempel gjennom samarbeid med lokale NGO-er?

Vedr. «Anbefalt kravspesifikasjon: Bærekraftig produksjon»

Vi anbefaler å unngå et produkt-fokus, men heller vurdere helhetlig bærekraft på virksomhetsnivå. En leverandør med én eller fem bærekraftige varer og 95 % ikke-bærekraftige produkter kan få fordeler fremfor en aktør som jobber systematisk og helhetlig med bærekraft på tvers av porteføljen.

Forslag:

Legg større vekt på virksomhetens helhetlige arbeid med klima, menneskerettigheter og etisk handel – fremfor bare på produktnivå. Eksempler, utover de nevnt innledningsvis under «Miljøkrav» kan være:

- Har virksomheten langsiktig samfunnsengasjement og samarbeid med lokale aktører?
- Er virksomheten vurdert av tredjeparts plattformer, som EcoVadis?

Vedr. «Kvalifikasjonskrav 1: Aktsomhetsvurderinger

Vi mener det bør stilles krav til dette minstenivå, dvs som minimum aksept av FN, ILOs kjernekonvensjon og OECD retningslinjer og anbefalingene jfr Kontraktsvilkår bilag 1.

Vedr. «Kvalifikasjonskrav 2: Sporbarhet i leverandørkjeden»

Hva er definisjonen på "produksjonsenheter" ? Dette bør spesifiseres.

For kaffe vil dette som regel være fabrikken som behandler og brenner kaffebønnene og ikke selve produksjon av bønnene (kaffebonden) i opprinnelsesland.

Lovgivning og retningslinjer for minimumskrav bør gjelde for alle – store som små.

- **Input til spørsmål 1)**

Kan det være rimelig å bruke et kvalifikasjonskrav der leverandører skal redegjøre for produksjonssted lenger ned i leverandørkjeden enn sammenstillingsleddet? Hvis ja, for hvilke produktkategorier kan dette være forholdsmessig?

Taushetsplikt er viktig både kontraktsmessig og konkurransemessig, da man ikke alltid ønsker å offentliggjøre hvilke leverandører man bruker overfor konkurrentene. Her er vi tilbake til at så lenge leverandørene skriftlig etterlever de viktigste retningslinjene fra FN, OECD og ILO, bør dette være akseptabelt – så lenge produsenten vet hvem leverandøren er. Det er produsenten som da har ansvaret for hvordan leverandørene etterlever regler og retningslinjer. Dette er svært vanlig praksis innen internasjonal forretningsvirksomhet. Se ytterligere innspill under tildelingskriterier

Vedr «Anbefalt tildelingskriterium (2): Oversikt over leverandørkjeden»

Krav om å oppgi fysisk adresse og kontaktinformasjon til produksjonssted (=en gård innen kaffeproduksjon) fremstår som lite hensiktsmessig og lite treffsikkert. Kaffe importeres fra over 70 land, hvor den dyrkes på 12,5 millioner kaffegårder, hvorav over 80% er mindre enn 2 hektar. Sporbarhet i slike verdikjeder er sjelden lineær – og en 60 kg sekk med kaffe kan inneholde bønner fra over 100 ulike gårder.

Videre vil et krav om detaljert dokumentasjon på gårdsnivå i praksis kunne ekskludere småprodusenter og aktører som opererer i kollektivt organiserte verdikjeder, og / eller handler gjennom samvirker eller kooperativer. Det vil også stille urimelig krav til produsenter med blends, som Friele Frokostkaffe, hvor innholdet justeres behovsbasert for å sikre jevn kvalitet. For slike produkter kan opprinnelsen variere fra uke til uke, avhengig av sesong, råvaretilgang og smaksprofil.

Sporbarhet bør heller knyttes til samarbeid i leverandørkjeden, grad av åpenhet og ansvarlighet – eksempelvis via kartlegging på regionsnivå og aktiv risikohåndtering.

Utfordringene innen kaffebransjen er nemlig utbredt regionale – og løsningene bør også være der. Selv om kaffen er sertifisert eller verifisert, finnes det ingen garanti mot f.eks. barnearbeid i regioner hvor dette er et utbredt samfunnsproblem. Sertifisering av enkelt gårder eller kooperativer, eller dokumentasjon på adressen til en gård, er alene derfor ikke tilstrekkelig – fokus må være på forbedringsarbeid og aktiv risikohåndtering.

Forslag:

Juster kravene slik at de åpner for fleksibel og risikobasert sporbarhet, f.eks. på regionsnivå, med dokumentert innsats for kontinuerlig forbedring og ansvarlig leverandørkjedestyring. Det er leverandørens ansvar at deres underleverandører etterlever retningslinjer og kontraktsvilkår i henhold til ansvarlig handel og utfører aktsomhetsvurderinger av uavhengig tredjepart på menneskerettigheter.

Vedr «Anbefalt tildelingskriterium (3): Levelønn og leveinntekt»

Å kun premiere aktører som allerede har oppnådd levelønn, risikerer å motvirke intensjonen bak kravet. Mange produsenter er på vei mot bedre inntektsforhold, men er ennå ikke i mål.

I stedet for å måle på et statisk nivå (mål oppnådd/ikke oppnådd), bør det legges vekt på dokumentert fremdrift, konkrete tiltak og reell forbedringsvilje.

Vi vil videre uttrykke bekymring over formuleringer som: «*Det samme gjelder i mange andre industrier, som for eksempel i kaffeindustrien, der det er et kjent problem at betalingen til kaffebøndene er under leveinntektsnivå*». En slik generalisering kan være misvisende, og det er viktig å unngå kategoriske konklusjoner i en sektor der det pågår betydelig strukturelt arbeid for forbedring.

Å sikre en levelønn for kaffebønder er en kompleks utfordring, påvirket av faktorer som gårdsstørrelse, avkastning, arbeidsinnsats og tilgang til alternative inntekter. Vi ser store variasjoner, blant annet mellom bønder i Vietnam og Kenya, hvor ulik produktivitet og struktur gir ulike inntektsnivåer. Vi advarer mot en for enkel tilnærming der man ensidig vektlegger pris som løsning for å sikre leveinntekt. For mange kaffebønder med under 0,5 hektar land og lave avlinger (under 200 kg), har prisen svært begrenset effekt på inntekten. Pris alene vil ikke gjøre at man oppnår levelønn hvis man ikke adresserer de underliggende utfordringene i tillegg: lav produktivitet, manglende inntektsdiversifisering og fravær av eierskap til jord. Disse faktorene har langt større betydning for inntekt og bærekraft, men krever investering og innsats for å støtte bønders overgang til mer robuste og bærekraftige driftsmodeller.

Skal det i veiledningen om dette tildelingskriteriet anbefales at det kun vurderes brukt i forbindelse med kvalifikasjonskrav (1)?

Vedrørende spørsmål ovenfor, så mener vi at dette ikke an være et krav, ref våre kommentarer ovenfor. Vi er ikke kjent med at noen leverandører som kan etterleve krav om levelønn på kaffe, med mindre de selv eier gård, og vi stiller derfor spørsmål om dette er et effektivt tildelingskriterier.

Forslag:

Tildelingskriterier bør vekte innsats for forbedring og dokumentert arbeid og forpliktelser for levelønn – ikke bare sluttresultat.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (1):

Kvalifikasjonskrav	Aktsomhetsvurderinger
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ved tilbudsinnlevering. Dette er for å sikre at leverandøren har nødvendig teknisk og faglig kompetanse til å etterleve kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og en bærekraftig leverandørkjedestyring for kontraktens gjenstand i kontraktsperioden.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal fremvise rutiner for å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.
Dokumentasjon:	Leverandøren kan dokumentere sine rutiner for aktsomhetsvurderinger enten gjennom å; 1) legge ved lenke til virksomhetens nettside hvor en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger er publisert i henhold til åpenhetsloven, eller 2) legge ved en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger. Virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven, skal redegjøre for aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven § 4 a-f. Redegjørelsen skal stå i forhold til kontraktsverdi, virksomhetens størrelse, art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter. Det er ikke påkrevd at redegjørelsen er offentlig publisert.
Informasjon om kvalifikasjonskravet	Risikoen for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden ved produksjon av høyrisikoprodukter er betydelig. Bruk av kvalifikasjonskravet, i tillegg til kontraktsvilkårene, anbefales for å sikre at leverandørene har rutiner for, og utfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv ved kontraktsinngåelse. Anbefalinger om hvordan leverandører skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og hvordan Oppdragsgiver kan kontrollere disse finnes hos Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, og hos Forbrukertilsynet. Oppdragsgiver kontrollerer at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, men skal ikke vurdere nivået i aktsomhetsvurderingene. Det finnes ikke et definert minstenivå for hva som er en godkjent aktsomhetsvurdering, derfor ville en skjønnsmessig vurdering av dette kvalifikasjonskrav risikere uheldige konsekvenser for konkurransen.
Spørsmål:	Bør det lages veiledning om hva som bør inkluderes som et minstenivå for aktsomhetsvurderinger for virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven?

Anbefalt kvalifikasjonskrav (2):

Kvalifikasjonskrav	Sporbarhet i leverandørkjeden
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren kan dokumentere at de har sporbarhet i leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal redegjøre firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonsenhet(er) hvor sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet) skjer.
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i produktskjemaet, for følgende utvalgte produkter: [...] Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonsenhet(ene) hvor oppgitte produkter: [x,y,z] er tilvirket.
Informasjon om kvalifikasjonskravet	Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrollloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Et minste nivå av sporbarhet bør derfor være til sammenstillingsledd i leverandørkjeden. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden.
Spørsmål:	1) Kan det være rimelig å bruke et kvalifikasjonskrav der leverandører skal redegjøre for produksjonssted lenger ned i leverandørkjeden enn sammenstillingsleddet? Hvis ja, for hvilke produktkategorier kan dette være forholdsmessig? 2) Når er det forholdsmessig å avvise leverandører som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene til sporbarhet i leverandørkjeden? 3) Hvordan skal oppdragsgiver forholde seg til merkevareprodusenter som ikke er villige å oppgi produksjonssted, tross at slik informasjon er belagt med taushetsplikt og unntatt offentligheten?

Anbefalt kravspesifikasjon:

Kravspesifikasjon	Bærekraftig produksjon
Formål med kravspesifikasjonen	Formålet er at leverandøren kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av kravspesifikasjonen	Kontraktens gjenstand skal være bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves.
Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i produktskjemaet hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes: - Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. - Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). - Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifisert av SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.
Informasjon om kravspesifikasjonen	Gjennom markedsundersøkelser kan oppdragsgiver undersøke om leverandørene kan tilby produkter med merkeordning eller om det gjennomføres tredjepartsrevisjon ved produksjonsenhetene. Dette minsker dokumentasjonsbyrden for leverandørene og frigjør tid for oppdragsgiver. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette krav. Hvis det ikke er tilstrekkelig antall leverandører som kan oppfylle kravet, kan tildelingskriterier brukes til å premiere leverandører som kan tilby bærekraftig produserte varer. Alternativt kan man premiere leverandører som kan tilby et større antall bærekraftig produserte varer enn det som stilles krav til. Etisk handel Norge har oversikt over sertifiserings- og merkeordninger for bærekraftig produksjon.
Spørsmål:	For å oppfylle kravet til bærekraftig produksjon: Bør hver enkelt produksjonsenhet revideres for bærekraftig produksjon eller er det tilstrekkelig å gjennomføre stikkprøver på enkelte produksjonsenheter? Eksempelvis tilbyr kaffeleverandører kaffe som 100% produsert på plantaser som er 3.partsrevidert for bærekraftig produksjon. Det tilbys også kaffe der det har blitt gjennomført stikkprøve-revisjoner på enkelte av plantasjene. Det vil si at det er kaffe fra plantaser som ikke blitt revidert som er blandet med kaffe fra reviderte plantaser.

Anbefalt tildelingskriterium (1):

Tildelingskriterium	Bærekraftig produksjon
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premiers dersom; produkter eller tjenester som anskaffes er bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves. Leverandøren blir premiert for antall bærekraftig produserte produkter i henhold til [produktvolumet] og [spend] av de produkter som Oppdragsgiver har valgt ut.
Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i Oppdragsgivers produktskjema hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbare i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes er: • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). • Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifiserte av SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.
Informasjon om tildelingskriteriet	Ved å premiere leverandørene for sertifiserte produkter eller produksjonsenheter som hvor tilsvarende 3. parts revisjon gjennomføres, minskes risikoen for brudd på kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og ansvarlig styring av leverandørkjedene. Evalueringen gjennomføres ved at oppdragsgiver teller antall produkter av de utvalgte produktene på rammeavtalen) som er dokumentert bærekraftig produsert ganget med [produktvolumet] eller [spend]. Ut ifra dette kan leverandørene få prosentvist prisavslag, alternativt poeng, jo flere av de utvalgte produktene som er dokumentert bærekraftig produsert. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette tildelingskriteriet. Først og fremst for å varsle leverandørene om at dere ønsker å bruke et slikt tildelingskriterium og få en oversikt over leverandører som kan levere på dette. Dersom det er mange leverandører som kan oppfylle forventningene for noen produkter, kan det være bedre å bruke kravspesifikasjon på de spesifikke produktene.

Anbefalt tildelingskriterium (2):

Tildelingskriterium	Oversikt over leverandørkjeden
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere oversikt over leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premiers dersom; leverandøren redegjøre for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for følgende trinn i leverandørkjeden til produkter [x,y,z]: 1) Sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet). 2) Komponentproduksjon (den leddet i produksjonsprosessen der komponentene som inngår i det ferdige produktet lages). 3) Råvareuttak (den leddet i produksjonsprosessen der råvaren som inngår i hovedkomponentene utvinnes). Leverandøren blir premiert for hvor mange ledd i leverandørkjeden de kan vise for følgende produkter: [Oppdragsgiver fyller ut].
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i Oppdragsgivers produktskjema, for følgende utvalgte produkter: [x,y,z]. Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon i leverandørkjeden for oppgitte trinn i leverandørkjeden. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter som leverandøren kan vise adresse for produksjonssted av komponenter for: [x,y,z]. For eksempel grafikkort og prosessor og lagringsenheter for PCer eller mobiltelefoner. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter i hovedkomponentene [x,y,z] hvor leverandøren kan vise hvilke råvarer som komponentene inneholder og hvor de stammer fra: [x,y,z]. Leverandørene premieres ut fra antall oppgitte ledd i leverandørkjeden per utvalgte produkter: [x,y,z].
Informasjon om tildelingskriteriet	Oppdragsgivere anbefales å premiere leverandører som har kunnskap og oversikt over leverandørkjedene. Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrollloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde

	helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden. For eksempel har Fairphone publisert et interaktivt kart over sine leverandørkjeder med informasjon om hvilke produkter som tilvirkes på de forskjellige produksjonsenhetene. Fairphone oppgir videre hvor produksjonsenhetene for hovedkomponenter og lokalisasjonen for råvareuttak til hovedkomponentene befinner seg: https://www.fairphone.com/en/impact/source-map-transparency/
Spørsmål:	Bør leverandører bli premiert dersom de i tillegg offentliggjort en leverandørliste?

Anbefalt tildelingskriterium (3):

Tildelingskriterium	Levelønn/leveinntekt
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som legger til rette for levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premieres dersom; 1. Leverandøren kan vise til retningslinjer om at levelønn eller leveinntekt skal utbetales ved produksjon av kontraktens gjenstand. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 2. Leverandøren kan vise til aktiv deltakelse i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene skal være fasilitert av sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 3. Leverandøren kan vise til den metodikk som brukes for å beregne levelønnsnivå eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Levelønnsnivå eller leveinntekt skal være beregnet i henhold til Anker-metoden eller tilsvarende metode. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 4. Leverandøren kan vise til en innkjøpspraksis som bidrar til å redusere gapet mellom estimert levelønn eller leveinntekt og nåværende lønnsnivå eller lønnsinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Aker-metoden eller OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt eller tilsvarende metode skal brukes. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider.
Dokumentasjon:	1. Leverandøren har publisert en offentlig forpliktelse til å fremme levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 1 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved. 2. Leverandøren deltar aktivt i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene er fasilitert av for eksempel sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved. 3. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om levelønnsnivåer sammenlignet med nåværende lønnsnivå ved utvalgte produksjonsenheter der kontraktens gjenstand er produsert. Dette tilsvarer trinn 2 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved.

	4. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om hvordan leverandørens innkjøpspraksis bidrar til å redusere gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt i leverandørkjeder under produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 3 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved.
Informasjon om tildelingskriteriet	Lønn og inntekter som er under et nivå som er nødvendig for å oppnå anstendige levevilkår og unngå fattigdom, oppstår når prispress fra kjøpende virksomheter videreføres nedover i leverandørkjeden. OECD har utviklet retningslinjer for ansvarlig næringsliv som inkluderer prinsipper for levelønn. Ifølge ILO er over en milliard arbeidere i verden arbeidende fattige. Det vil si at 1/3 av arbeiderne i de globale leverandørkjedene <u>ikke har en lønn de kan leve av</u>. En av rotorsakene til brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden er <u>knyttet til fattigdom og at arbeidere ikke kan overleve på lønnen de får utbetalt</u>. Eksempelvis er minimumslønnen 80 % lavere enn en levelønn i Bangladesh, der mesteparten av verdens tekstilproduksjon skjer. Det samme gjelder i mange andre industrier, som for eksempel i kaffeindustrien, der det er et kjent problem at betalingen til kaffebøndene er under leveinntektsnivå. En levelønn er en lønn som, i henhold til ILOs definisjon, er tilstrekkelig til å dekke levekostnadene for en husholdning, inkludert mat, bolig, helsevesen, utdanning, transport og sparing til uforutsette hendelser. OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt gir konkret veiledning om hvordan virksomheter skal adressere gapet mellom levelønn/leveinntekt og den reelle lønnen/inntekten arbeiderne i leverandørkjeden får utbetalt. <u>Anker-metoden</u> er den anerkjente standarden, som OECD, Global Compact, CSRD, CSDDD og tvangsarbeidsforordningen refererer til som metode for å fastsette levelønn og leveinntekt. Anker-metoden er en anerkjent tilnærming som beregner lønninger basert på regionale levekostnader. Metoden tar hensyn til sentrale varer og tjenester som er nødvendige for å opprettholde en anstendig levestandard. Anker-metoden er tilpasset ILO prinsippene for utregning av levelønn. Ved å premiere leverandører som aktivt arbeider for en innkjøpspraksis som reduserer gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt, minskes risikoen for brudd de grunnleggende menneskerettighetene i leverandørkjeden. Veiledning om hvordan virksomheter kan sikre at de betaler tilstrekkelig for sine varer og tjenester for å muliggjøre at levelønn/leveinntekt utbetales finnes i <u>OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt</u>. <u>Forbrukertilsynet</u> og <u>Global Compact</u> er andre informasjonskilder.
Spørsmål:	Skal det i veiledningen om dette tildelingskriteriet anbefales at det kun vurderes brukt i forbindelse med kvalifikasjonskrav (1)?